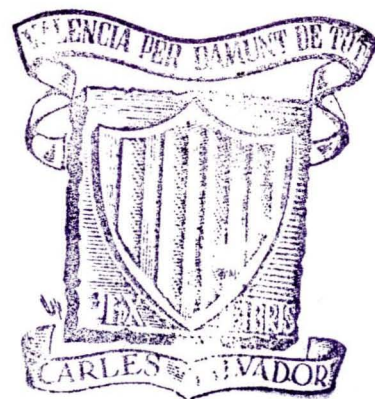

L' Angelet, la Taronja

i altres contes

per ISOP L'EBRÓN

Les meues contalles

Un dia vaig veure com un infant llegia un conte dolent. I li preguntí:

—Per qué lliges aqueste conte que no t'convé per la formació i inclinació del cor?

—Perqué no 'n tinc d'altres.

—Doncs jo te 'n donaré.

Vaig averiguar que els episodis sanguinolencs tenien per els infants un atractiu agredolç que els portava a executar malifetes contra els animals casolans, les petites aus camperoles i els arbres.

Que les anécdotes dels torejadors de braus les sabien fil per randa; que les biografies de roders i altres meues de criminals els cautivaven per les seues valentíes.

Allavores vegí que a tot arreu eren els xics com aquestos innocents xics de les contrades.

I que les rondalles que jo els fea podien ser convínients a tots els infants.

Jo no sabria dir un mot contra les joguines que regalen als xics malgrat sien «de fer soroll» ni «per fer el militar». Al cap d'avall qui no te joguines d'aquesta mena les fabrica ell mateix i d'una canya hom fa un espassí i d'un cartró fa una corneta.

I aço ja és més d'alabar; que els xics se construixquen joguines donant pas a l'inventiva i a l'habilitat.

Pero els llibres no els pot fer hom.

Els hem d'escullir nosaltres, els pares, els mestres.

I nosaltres els hem d'escriure pera ells. Hens aquí el per qué d'aquesta tanda de contes.

Els judiqueu vosaltres, pares, mestres; i si els troben encertats per la formació moral dels vostres fills i deixebles, doneu-los-els.

Amb aquesta fi son escrits.

1 L' Angelet

La nit havia omplit d' ombres la petita església de la vila i la matinada amb las seua blava claror, les dixondia.

Allavors els Sants de les altes vidrieres policromades se asomaven al camp per esguardar la eixida del Sol.

I tot plé d' emoció pensava:—Soc l' angelet más feliç de la església. Sols me falta correr món. En una volada el voria, jo.

I estirant les ales fone passat de l' altar al campanariet des d' on contemplava l' horta d' esmeragda. Allá, al lluny, era el tren com un cuquet. Más enllá la mar blava i calma. Al cel les estrelles s' adormien.

—Qué felis soc—pensava.

I el Sol començaba a mostrarme un bocinet d' or.

—Jo vull vóre-lo be. Deixa'm pujar i sentar-me a un núvol.

Peró el núvol se feu gran i mes gran i en trobar-ne un altre núvol se feren una lluita horrorosa.

—No estic be al núvol—pensava;—deixa 'm devallar, i, sentat a una roca, contemplaré 'l espectacle.

I baixant a la Terra m' assento.

Peró el núvol que me perseguia comença a tirar-me aigua. I vaig resoldre—tot banyat—el posar-me baix d' un Pi.

Peró el núvol que me perseguia, llança una centella al Pi; y jo vaig eixir adolorit i amb les ales socarrades.

I ploraba dient:

—Ja no puc volar, pobre de mí! Qué desgrasiat que soc!

I mai mes retornaré a l' església per gaudir els cànctics, el baum de les flors i el incens de les festes solemnials?

—Ai, ai, ai! Dissort la meua que he perdut la vida sense fretures!

2 La Taronja

Va naixer, vora la mar, en l' ample jardí de fruites d' or.

Humil, va créixer, sota el bran- catge mig tapada per les fulles odo- rants.

Peró el llaurador, elegint-la la embolc allà amb paper d' argent i lifeu pendre llarga travessia fins les terres del Nord.

Al país anglés hi era una folga quant la Taronja aplegaba.

Llavores va caure a l' aigua sa- labrosa. La caixa que la guardava com en un estuig, se havia obert.

Un mariner que la replegá va llançar-la com projectil a un grup de companyons.

La Taronja va dir:—Pobra de mi i quin mal tracte rebo. ¡Ja soc bruta de fanc!

En aixó uns xiquets la prenen de terra i es guerregen riolers vo- leiant-la d' ací cap allá.

La Taronja sumicaba:—Pobra de mi. Si seguix aquesta lluita van a obrir-me!

I la Taronja seguía éssent-ne la joia dels infants anglesos.

—Ai! pobra de mi; m' han re- ventat contra la paret,—digué.

I plorava, plorava mullant la terra de llágrimes.

Els infants la abandonaren.

Un bagabunden vore la Taronja, la prengué amorosit. I duent-la als llavis xuclá la dolçor, exclamant:

—¡Qué saborosa!

La Gallineta i el Cuquet

3 Jo soc un Cuquet que fent pastura pel camp me trobe una Gallineta.

La Gallineta en vore 'm pensa menjarme. Jo li dic esperançat:

—Si no 'm prens jo te portaré un bocinet de Sol dintre un estuig de Lluna.

La gallineta que se ho creu i duent-me al galliner me hostatja dins un cove de palla.

Jo ixc a passejar de día; de nit-la Gallineta me dona la seua escalfor.

Ella me conta les seues ilusions i jo li referix les meues esperances.

I un día me transforme en gaia papallona.

I li dic que era vinguda l' hora de portar-li el bocinet de Sol dintre l' estuig de Lluna.

I prenint volada m' aixequa a l' ampla blavor del cel.

Aquí hi han flors i m' ature. Aquí tarongina i repose. El Sol, la llum, m' ompli de benaurances.

Un día m' atance al galliner per veure la meua amiga la Gallineta.

—Ja patia per vos—me diu. Pensi si ereu cremada pel Sol.

Jo que li responc:—Mira 'm si les colors no son més boniques a les ales. ¡Quin viatge més feliç!

—I el bocinet de Sol dintre 'l estuig de Lluna?—me fa.

—No t' amoines.—I comence a revolar.

A poc la Gallineta va pondre un ou; i bequejada la closca va escamparse el rovell aurific.

4 El Gos Coniller

Jo soc el Gos coniller d' un marquesat les terres del qual son amples, amples. D' entre tots els conillers soc el gos més caçador. Per ço me acaronen més que a tots els gossos. Jo vinc de sang distingida!

En sentir soroll de cavalls tinc fretura d' eixir al camp a caçar. Ara qué son el Rei i molts grans homens a este palau per la cacera, sent unes abscondides ganes d' estirar-me les cames, de correr d' aci d' allà, d' atrapar conills...

Pobres conillets! Qué infelisos que son!

El Rei m' ha mirat i m' ha dit:

—Ali, gos; a veure com te portes.

Jo he sentit el cor inondat de satisfaccions.

En ser al camp he vist un conill entre les bardisses i he anat cap a ell.

El conill ha dit:

—Per qué m' acaces? He fet algún mal? Per qué eixa ràbia contra nosaltres? Som humils; no vivim en cap palau sino entre roques i espinals. No mengem de cuina sino de l' herbei del camp. No som rics sino ben pobres.

Vosaltres sou senyors; els conillets som esclaus. És per ço que ens perseguiu?

Ja ens ataca prou la fura aquest companyó nostre del camp; i ara son els gossos els exterminadors perque son més forts, més ágils, mes corredors?

No hi ha caritat al món si continueu per més temps acaçant-mos.

Jo me 'l mirava el conillet boig, i pensava:

—De quant el conill, aquesta bestieta d' orelles d' ase, se era tornat filòsof?

O! qué estaria bo que un gos conillet alabat pel Rei deixara un alucinat tan gras com aquest.

I tirant-me al bascoll, el prenc.

I el conill me dia concirós:

—Ja se que és l'orgull que t'ha fet prendre 'm.

I plorava, per mí, l'humil indefens.

5 El Vent i l'Ametller

A un barranc arracerat hi era un ametlleret guarnit de blanc. Totes ses branques eren cuallades de flor.

L'Ametller era ben ditxós; i als pardalets els fea:

—Vinga i canta en les meues rames.

I als mirals: *mirals: núvols:*

—Mireu quin goig de cimals florits.

I al rieral:

—Fes música, rierol, que soc més bonic que mai.

No sabem les causes, pero l'Aire s'engelosí i digué:

—Eh! tú, Ametlleret, ets molt pagat per la flor blanca que vestixes. Si jo li ho digués al meu germà Vent ell te castigaria.

L'Ametlleret se feu tremoladiç.

I l'Aire digué al Vent:

—Germà Vent, castiga la gosa-dia de l'Ametller que s'ha dit «bonic».

I el Vent va vindre; i espolsá les rames en flor; i bramulá entre les branques i trontollá els cimals; i esporuguí els pardalets; i allunyá els mirals; i apaivagá, el seu úd^{al}, la sonoritat del rierol.

L'Ametlleret, sense flor que lluir, pregunta al Vent:

—Vent, per qué me castigues?

I el Vent digué:

—Ho preguntes a l'Aire.—I s'allunyá.

—Aire, per qué me castigues? .

I l'Aire respón:

—No ho sé. Pot ser perque fores massa ditxós.

I l'Amelleret diu:

—El mal t'el fas tú, també; jo havera tret les fulles respirant les teues dolenteries. Jo te havera netejat, Aire.

L'Aire, avergonyít, va callar.

I l'Ametller, esberlat, va plorar la seua sa

6 La Rata Penada

Jo coneixia una Canya quan plena de vida era ella a la marjal. Allavores les dos erem petites.

Un dia la Canya me diu:

—Estic fastiguejada dels mosquits. No 'm deixen viure. La meua ufanor els atrau i a tothora son damunt de mí. Si tu els allunyes te breçolaré perque gañdixques la meua fervorosa amistat i recompensa.

Jo, pobra de mi, me ho vaig creure. I voltava y revoltava zigzaguejanta per destruir els mosquits.

Després, posada vora 'l cim fruía gronxantme ritmicament, contemplant la meua imatge, ara si ara no, en les aigues mançnetes del rierol cançoner que per sota la Canya corria.

Un dematí vaig veure com un home segava el canyar, La meua amiga, de dintre un feix, se despedía melancòsament de mí.

Jo sojornavá al ráfel de l' alqueria. Un capvespre, al sortir del cau me esperava la amiga Canya. Reb d' ella un colp dolorós i caic a terra dolorida, d' on me pren un jovincel alegroi.

Allavores vaig dir:

—Per qué amiga Canya me tractes així?

I la Canya que diu:

—Es que ara soc serventa del rei de la creació!

—Qué mal me pagues, Canya sense cor, els beneficis que te he fet!

7 La Barreta de Guix

Jo era una Barreta de Guix de lo més blanca que hi havia. Era quadrada i tenia una finor que donava goig.

Me dugueren a una escola de xics i allí he anat fent i fent i avui, pobra Barreta de Guix, no soc sinó un trossat que sojorna arrimat i mig perdut dintre un calaix de la taula del professor.

Potser m'he queixat massa fort del meu aïllament quant del meu de llibres, companys de captiveri, ha eixit una veu:

—Vaja un troç de Guix molesta-dor. Més valdria que callés i no baladreja tant l'utilitat que ha donat al mont.

Jo he dit mig plorant:

—No sols he servit a l'ensenyança sinó que ella m'ha pres la vida i mai més tornaré a ser Barreta de Guix.

La Geometria va dir-me:

—Jo si que m'he servit de tu; mes ja podríes estar pagada de servir-me.

I l'Aritmética diu:

—Jo sí que m'he servit de tú; mes ja podríes estar contenta de servir-me.

I la Gramática diu:

—Jo si que m'he servit de tu; mes ja podríes estar-me agrada.

I així, poc a poc, tots els llibres del calaixó.

No s'havia acabat el meu estorament quan vaig sentir sorollar els llibres. Una ma va pendre 'm del raconet on sojornava dolorida, i exclamà:

—Vaja quin trosset de Guix; qui li manaria amagar-se tant!

I llançant-me a terra, m'esclafaren amb el peu.

El Rellontge de paret

8 —Tic, tac, tic, tac, tic, tac!
Aquesta és la meua eterna cançó.

De tant en tant se fer música i
la fas en tocar les hores.

Peró la meua missió és de més
alta importància. Medixe el temps.
I no acabe ahí, sinó que senyale
les hores.

Per aixó tots me miren i me tor-
nen a mirar. Sense mí la vida seria
més difícil de pagar. I me estimen.
I me conrreen.

I estic orgullós de mi mateix per-
que tot sol complic el meu des-
ti. El donar-me corda no és cosa
que me degrada. Açó és el meu
aliment.

—Tic, tac, tic, tac, tic, tac!
Aquesta es la meua eterna cançó.

Estic guarnit ambs grups de
flors, un a cadascú dels angles de
la meua faç.

Les sàgetes, les cadenetes, els
contrapesos son de metall i ben pu-
lit.

La maquinària també relluix de
lo més.

Jo soc feliç fent la meua eterna
cançó.

—Tic, tac, tic.....

—Este Rellontge! Cosa més ruin!
Ja s'ha parat! En una mica de pois
que li entre ja está parat.

—Voleu que 'l tirem a un racó?

—Ne comprarem un altre que
no faça tan de roído.

9 La Goteta de Rosada

La Nit havia posat una Goteta de Rosada a la flor més esclatada del roser.

A l'Auba, la Goteta era com una perla en mig de la Rosa.

La Goteta sentia fret i va dir a la Rosa:

—Dona'm calor amb les teues fulles que 'm vaig a gelar.

Lo Rosa li respon:

—Demana calor a les Estrelles

Les Estrelles responen:

—Demana calor al Sol.

La Goteta se gira envers l'horitzó i veient que s'aclaría, exclama esperançada.

—Oh, Sol! Envíam un rajolí de calor que vaig a gelar-me.

I afanyant-se, el Sol, mostrá sa rodona faç per sobre les aigues de la mar.

I digué:

—Pren, Goteta de Rosada, un rajolí de calor per a no gelar-te.

La Goteta era de lo més contenta.

El Sol a cada punt enviava més i més calor a la Goteta de Rosada i li díá:

—No gosarás a queixar-te, Goteta:

—No; no me queixaré. Envíam si't plau, mes caloreta.

El Sol va apretar més la calor tot somrient-se.

A poc, era evaporada la Goteta; i la Rosa va esclatar-se més a la caliu besada del Sol.

10 **Les Espardenyes**

—Vaja quín mal gust, el d' aqúeste gran senyor. Tind~~e~~al seu despaig, gaire be sumptuos, un parell d' espardenyes velles.

Les Espardenyes callaren humils.

VJ —Ya les podria tirar, ja. En ser al carrer ni un pobre les voldria pendre i calcàr-se-les.

L' habitació del gran senyor era decorada artísticament i rica.

Una vitrina de caoba amb incrustacions guardava les Espardenyes i entre elles hi era un dólar relluent.

—En aquest dólar no ens havíem fixat.

—Un dólar entre les dues Espardenyes deu significar algom.

—Els grans senyors tenen coses genials. ¡Quin misteri!

Allavores entrá al despaig el gran senyor i repantigant-se al buró esguardá atentament la vitrina. Després començá a treballar.

—Digau-me, senyor, qué significa el cont~~g~~ut de la vitrina.

—Veja~~n~~, doncs; amb aquestes Espardenyes vaig entrar a Nova York i mentre se espentolaren jo havia aforrat aquest dólar. Sis mesos replegant papers per la Ciutat.

Aquestes Espardenyes me recorden la fam. el fret, la son d'aquell mig any.

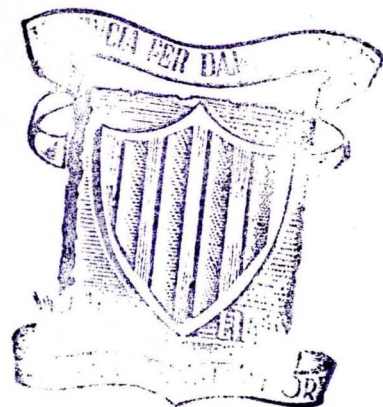
Pero ya sabeu el que soc avui:

—Sí; multimillonari.

xin
—w

Ti

o o □ o o

La Ciutat Socarrada

Era un Rei dolent, dolent.

Més dolent que Neró que feu botar foc Roma.

El Rei dolent cremá una de les millors ciutats de la Pàtria.

El ciutadants se havien resistit fins l' heroisme.

La Mort havia arrebatat les vides del mes valerosos.

Les dones i els ancians, fiats en les lleis del segle, demanaren compasió.

El Rei dolent, en pendre la ciutat, els exilá perque mai més tornaren a veure la Pàtria.

I maná cremar la ciutat. Les flames tornaren cendra les cases, els palaus, les esglésies.

Nou dies de foc intens; nou dies d' inmensa foguerada; nou dies d' hórrid espetegar; nou dies d' enderrocaments.

Les flames, altes, altíssimes, allumenaren la Pàtria.

El Rei dolent, maleint la ciutat heroica, no deixá pedra sobre pedra.

I d' entre les pedres ennegrides i sangonoses feu alçar una vila que nomená, sarcásticament, de San Felip.

Peró Deu maleí l' obra nefasta del Rei dolent i enviá contra la població de San Felip les malvestats d' Egipte.

Avuí l' amor a la Pàtria ha fet que Xátiva sia una bella ciutat.

Isop l'Ebrón.

La dança mes bella

Hi eren quatre germanes de lo més fermoses.

I per dissort les quatre eren esclaves.

Els seus tirans les tenien en martiri, mes elles, cada dia, laboraben per la llibertat.

Ara trevallaven l' Agricultura; ara l' Indústria; i l' Art i la Ciencia foren sempre les més interessants especulacions llurs.

Les quatre germanes se comunicaven la tristor i la joia perquè, aixó sí! els tirans no havien pogut arrancarles-hi la llengua.

Elles creixien esclaves però s'enfortien, sobre tot, l' esperit.

I esdevingué que les germanes clamaren front als tirans.

I, de part dels tirans, els feren sang als cosos i cremaren les seues habitacions.

Peró elles restanyaren les ferides y apagaren els tions i clamaren fort, mes fort, més fort encara.

I les quatre germanes esclaves foren llibertes.

Allavores, agarrades de les mans, dançaren la dança mes belle del món.

—Quines son aquestes heroiques germanes?

—Escolteu el ritme de la vella dança.

S' ACOSTA EL DIA QUE SEREM TOTS UNS.

Isop l'Ebrón.

